

MĚSTSKÁ (HROMADNÁ) DOPRAVA – FENOMÉN 19.–21. STOLETÍ

DER ÖFFENTLICHE PERSONENNAHVERKEHR – EIN PHÄNOMEN DES 19. BIS 21. JAHRHUNDERTS

MĚSTSKÁ (HROMADNÁ) DOPRAVA – FENOMÉN 19.–21. STOLETÍ

44. mezinárodní konference Archivu hlavního města Prahy, pořádaná ve spolupráci s Dopravním podnikem hlavního města Prahy, Historickým ústavem Akademie věd České republiky, Katedrou historie Filozofické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, Národním archivem a Národním technickým muzeem

7.–8. října 2025

**Rezidence primátora, Mariánské nám. 1, Praha 1
Clam-Gallasův palác, Husova 20, Praha 1**

DER ÖFFENTLICHE PERSONENNAHVERKEHR – EIN PHÄNOMEN DES 19. BIS 21. JAHRHUNDERTS

44. Internationale Konferenz des Archivs der Hauptstadt Prag, organisiert in Zusammenarbeit mit dem Verkehrsbetrieb der Hauptstadt Prag, dem Historischen Institut der Akademie der Wissenschaften der Tschechischen Republik, dem Lehrstuhl für Geschichte der Philosophischen Fakultät der J. E. Purkyně-Universität in Ústí nad Labem, dem Nationalarchiv und dem Technischen Nationalmuseum

7.–8. Oktober 2025

**Residenz des Primators, Mariánské nám. 1, Prag 1
Clam-Gallas Palais, Husova 20, Prag 1**

Úterý, 7. října 2025 // Dienstag, 7. Oktober 2025

Rezidence primátora, Mariánské nám. 1, Praha 1

// Residenz des Primators, Mariánské nám. 1, Prag 1

8.30–9.00 *Prezence // Registrierung*

9.00–9.20 *Zahájení konference // Eröffnung der Tagung*

9.20–10.45

Milan Hlavačka: Vztah dopravní infrastruktury a samosprávy na příkladu Prahy konce 19. století

// Das Verhältnis von Verkehrsinfrastruktur und Selbstverwaltung am Beispiel Prags im ausgehenden 19. Jahrhundert

Sándor Békési: Stadtverkehr zwischen Freiheit und Zwang: Sozialhistorische Betrachtungen am Beispiel Wiens

// Městská doprava mezi svobodou a nutností: sociálněhistorické úvahy na příkladu Vídně

Milan Šimůnek: Doprava a dopravní stavby ve virtuálním modelu Prahy

// Verkehr und Verkehrsbauten im virtuellen Modell Prags

Diskuse // Diskussion

10.45–11.05 *Přestávka // Kaffeepause*

11.05–12.50

Brigitte Huber: Vom Sesselträger zum Motortaxi. Zur Entwicklung des öffentlichen Verkehrs in München bis zum 1. Weltkrieg

// Od nosítek k motorovým drožkám. Vývoj veřejné dopravy v Mnichově až do 1. světové války

Aleksander Łupienko: Welchen Einfluss hatte der Ausbau des Straßenbahnnetzes im Kronland Galizien auf die räumliche Entwicklung Lembergs (und anderer Städte)?

// Jaký vliv měla výstavba tramvajové sítě v rakouské korunní zemi Halič na prostorový rozvoj Lvova (a jiných měst)?

Zoltán Megyeri-Pálffi: Die verkehrliche Erreichbarkeit als Einflussfaktor auf die Organisation der Gerichte. Die infrastrukturellen Bedingungen der Justiz in Ungarn zwischen 1867 und 1918

// Dopravní dostupnost jako faktor ovlivňující organizaci soudů. Infrastrukturní podmínky soudnictví v Uhrách v letech 1867–1918

Karel Gritzbach: Cesta k brněnské parní tramvaji (1878–1900)

// Der Weg zur Brünner Dampfstraßenbahn (1878–1900)

Peter Urbanitsch: Die Wiener Stadtbahn und der Wiener Gemeinderat 1881 bis 1883

// Vídeňská městská dráha a vídeňská obecní rada v letech 1881–1883

Diskuse // Diskussion

12.50–14.05 *Polední přestávka // Mittagspause*

14.05–15.10

Hana Svatošová: Odvaha, nebo rozvaha? Založení Elektrických podniků hlavního města Prahy

// Mut oder Besonnenheit? Die Gründung der Elektrizitätswerke der Hauptstadt Prag

Veronika Knotková: V čele nebo v pozadí: Eustach Mölzer a jeho působení v rozhodujících obecních strukturách

// Im Vordergrund oder im Hintergrund: Eustach Mölzer und sein Wirken in entscheidenden kommunalen Strukturen

Kryštof Drnek: „Praha je jistě městem, kde o dopravní problémy nikdy nebude nouze.“ Dopravní soutěž Elektrických podniků hlavního města Prahy a městská hromadná doprava na přelomu 20.–30. let 20. století

// „Prag ist sicherlich eine Stadt, in der es nie an Verkehrsproblemen mangeln wird.“ Der Verkehrswettbewerb der Elektrizitätswerke der Hauptstadt Prag und der öffentliche Personennahverkehr an der Wende der 1920er und 1930er Jahre

Diskuse // Diskussion

15.10–15.30 *Přestávka // Kaffeepause*

15.30–16.35

Ivan Jakubec: Ideový projekt metra z června 1953 jako mezník v úvahách o podzemní dráze v Praze?

// Das konzeptionelle Metroprojekt vom Juni 1953 als Meilenstein in den Überlegungen zur U-Bahn in Prag?

Jan Rychlík: Výstavba S-Bahnu a U-Bahnu v Berlíně v letech 1945–1961

// Der Bau von S- und U-Bahnen in Berlin in den Jahren 1945–1961

Tomáš Nigrin: Doprava a politika. Berlínský S-Bahn a U-Bahn po roce 1961

// Verkehr und Politik. Die Berliner S- und U-Bahn nach dem Jahr 1961

Diskuse // Diskussion

17.00–21.00 *Společenský večer pro přednášející účastníky konference // Soirée für die vortragenden Tagungsteilnehmer*

Středa, 8. října 2025 // Mittwoch, 8. Oktober 2025

**SEKCE A – Rezidence primátora
// SEKTION A – Residenz des Primators**

8.45–10.15

Radoslava Ristovská: Vznik a fungovanie konskej železnice medzi Bratislavou a Trnavou a jej prínos pre spoločnosť a ďalšie rozširovanie železníc na západe Slovenska
// Entstehung und Betrieb der Pferdebahn zwischen Pressburg und Tyrnau und ihr Beitrag für die Gesellschaft sowie die Erweiterung der Eisenbahn im Westen der Slowakei

Zuzana Lopatková: Vlak vo Vysokých Tatrách – historické kontexty sídelných a turistických premien „na zelenej lúke“

// Der Zug in der Hohen Tatra – historische Kontexte der Siedlungs- und Tourismusveränderungen „auf der grünen Wiese“

Wilhelm Brauner: Überland-Straßenbahnen: Verbindung von Stadt mit Umland

// Meziměstské tramvaje: spojení města s okolím

Peter Martinko: Bratislavská Viedenská električka, předchodce systému Tram-Train

// Die Pressburgerbahn, Vorläufer des Tram-Train-Systems

**SEKCE B – Clam-Gallasův palác, Kalábův sál
// SEKTION B – Clam-Gallas Palais, Kalábs-Saal**

8.45–10.15

Ladislav Futtera: „To poslední již tramvaj jede domů...“

Tramvaj v české poezii přelomu 19. a 20. století

// „Die letzte Straßenbahn fährt nach Hause...“ Die Straßenbahn in der tschechischen Poesie der Wende vom 19. zum 20. Jahrhundert

Karin Pátrová: „Zítřka jedem do Všenor.“ Cesty Pražanů na venkov ve 2. polovině 19. století a 1. polovině 20. století

// „Morgen fahren wir nach Wschenor.“ Ausflüge der Prager aufs Land in der 2. Hälfte des 19. Jahrhunderts und in der 1. Hälfte des 20. Jahrhunderts

Tomáš Dvořák: Až na konečnou! Aneb ven z dusné Prahy (zejména) tramvaj

// Bis zur Endstation! Oder: Raus aus dem stickigen Prag (vor allem) mit der Straßenbahn

Petr Starec – Jarmila Čiháková: Pražská tramvajová doprava z pohledu archeologie (Archeologické objevy při výstavbě a rekonstrukci tramvajových tratí v historickém jádru Prahy)
// Der Prager Straßenbahnverkehr aus archäologischer Sicht (Archäologische Funde beim Bau und der Sanierung von Straßenbahnstrecken im historischen Zentrum von Prag)

10.15–10.35 *Přestávka // Kaffeepause*

10.35–12.25

František Prošek: Pražská koňka (1875–1905)

// Die Prager Pferdebahn (1875–1905)

Magdaléna Šustová: Němí díři pražské koňky. Pracovní využití tažných koní pražské koňské dráhy

// Die stummen Arbeitstiere der Prager Pferdebahn. Die Nutzung von Zugpferden für die Prager Pferdebahn

Patrik Líbal: Otto Wagner a jeho žáci jako designéři dopravních prostředků

// Otto Wagner und seine Schüler als Designer von Verkehrsmitteln

Pavel Zobal: Elektrická dráha Smíchov – Košíře

(1892)1897–1900. Historický vývoj, provoz a odprodej Elektrické dráhy Smíchov – Košíře starosty města Košíř Matěje Hlaváčka

// Die Elektrische Bahn Smichow – Körber (1892) 1897–1900. Historische Entwicklung, Betrieb und Verkauf der Elektrischen Bahn Smichow – Körber des Bürgermeisters Matěj Hlaváček

Hana Králová – Martin Sovák: Prodloužení tramvajové tratě ve Vršovicích. Angažovanost firmy Waldes a spol.

// Die Verlängerung der Straßenbahnlinie in Werschowitz. Das Engagement der Firma Waldes und Co.

Diskuse // Diskussion

12.25–13.40 *Polední přestávka // Mittagspause*

13.40–15.10

Martin D. Hrtus – David Hamr: Veřejný čas jako součást pražské městské infrastruktury // Öffentliche Zeit als Teil der Prager Stadtinfrastruktur**Jiří Vlasák – Ondřej Zich:** Pražské dopravní živnosti a jejich organizace v letech 1869–1950

// Die Prager Transportgewerbe und ihre Organisation in den Jahren 1869–1950

Jan Jungmann: Příběh smíchovského vorového přístavu ve fotografiích

// Die Geschichte des Floßhafens in Smichow in Fotografien

Nikolaj Savický: Kterak pražská paroplavba v roce 1920 ke dvěma milionům cestujících přišla

// Wie die Prager Dampfschiffahrt im Jahr 1920 zu zwei Millionen Passagiere kam

Diskuse // Diskussion

15.10–15.30 *Přestávka // Kaffeepause*

15.30–17.00

Jan Štemberk: Železnice v městské hromadné dopravě – hledání vzájemného vztahu v 2. polovině 20. století

// Die Eisenbahn im öffentlichen Personennahverkehr – auf der Suche nach einer Wechselbeziehung in der 2. Hälfte des 20. Jahrhunderts

František Zahnáš: Spartakiádní doprava v Praze v roce 1965

// Der Spartakiade-Verkehr in Prag im Jahre 1965

10.15–10.35 *Přestávka // Kaffeepause*

10.35–12.25

Martin Stluka: Reflexe městské hromadné dopravy v průběhu

19. a 20. století v diachronních jazykových datech Českého národního korpusu

// Die Reflexion des öffentlichen Personennahverkehrs im Laufe des 19. und 20. Jahrhunderts in diachronen Sprachdaten des Tschechischen Nationalkorpus

Marie Kopřivová: Odras městské hromadné dopravy v současných českých textech

// Die Reflexion des öffentlichen Personennahverkehrs in aktuellen tschechischen Texten

Martin Lukáš: Obraz pražské tramvajové dopravy v literatuře a filmu

// Das Bild des Prager Straßenbahnverkehrs in Literatur und Film

Veronika Štěpánová – Pavel Štěpán: Typy názvů zastávek pražské městské a příměstské dopravy a jejich zvuková podoba

// Die Arten von Haltestellenamen im öffentlichen Nah- und Vorortverkehr in Prag und ihre phonetische Form

Radan Kukal: Uniformu dělá čepice – aneb netradiční pohled do služebního života a sociálního postavení zřízcenců/zaměstnanců pražského městského dopravce od konce 19. století dodnes

// Die Uniform macht die Mütze – ein ungewöhnlicher Einblick in das Berufsleben und die soziale Stellung der Angestellten/Mitarbeiter des Prager Nahverkehrsbetriebs vom Ende des 19. Jahrhunderts bis heute

Diskuse // Diskussion

12.25–13.40 *Polední přestávka // Mittagspause*

13.40–15.10

Jitka Janečková: K počátkům městské hromadné dopravy v Plzni

// Zu den Anfängen des öffentlichen Personennahverkehrs in Pilsen

Daniel Ditrych: Městská hromadná doprava v Hradci Králové – provoz napříč různými režimy a politickými reprezentacemi města

// Der öffentliche Personennahverkehr in Königgrätz – der Betrieb in verschiedenen Regimen und politischen Vertretungen der Stadt

Ludvík Losos: Neuskutečněné projekty městských a meziměstských elektrických drah v severních Čechách

// Nicht realisierte Projekte für Stadt- und Überlandbahnen in Nordböhmen

Jan Leibl – Martin Zubík: Hledání ztraceného času – proměny města a místa tramvajové dráhy v Ústí nad Labem od hlavní pošty do Telnice

// Auf der Suche nach der verlorenen Zeit – Veränderungen der Stadt und der Straßenbahnstrecke in Aussig von der Hauptpost bis nach Telnitz

Diskuse // Diskussion

15.10–15.30 *Přestávka // Kaffeepause*

Daniel Růžička: Metro jako „výkladní skříň“ socialistického Československa. Ideologická reflexe ve vysílání Československé televize

// Die Metro als „Schaufenster“ der sozialistischen Tschechoslowakei. Ideologische Reflexion in den Sendungen des Tschechoslowakischen Fernsehens

Matyáš Kracík – Anna Schránílová: Metro C jako součást občanského vybavení Jižního Města
// Die Metrolinie C als Teil der städtischen Infrastruktur der Südstadt

Diskuse // Diskussion

15.30–17.00

Marek Krejčí: Emanuel Hruška a plánování městské dopravní politiky v Praze a Brně
// Emanuel Hruška und die Planung der städtischen Verkehrspolitik in Prag und Brunn

Ivo Mahel: Vybrané aspekty vývoje pražských tramvají
// Ausgewählte Aspekte in der Entwicklung der Prager Straßenbahnen

Pavel Bek: Autobusy a trolejbusy ve službách Prahy v meziválečném období
// Busse und Oberleitungsbusse im Dienst der Stadt Prag in der Zwischenkriegszeit

Michal Plavec: Přístaviště vzdušných lodí na Strahově. Projekt ideální Velké Prahy architekta Maxe Urbana
// Die Luftschiffanlegestelle in Strahow. Das Projekt des Architekten Max Urban für das ideale Groß-Prag

Diskuse // Diskussion

17.10–18.00 Společná panelová diskuse na téma „Budoucnost pražské městské hromadné dopravy“ v Rezidenci primátora
// Gemeinsame Podiumsdiskussion zum Thema „Die Zukunft des öffentlichen Personennahverkehrs in Prag“ in der Residenz des Primators

Závěrečné slovo // Schlusswort

Změna programu vyhrazena // Programmänderungen vorbehalten

Konference se koná pod záštitou primátora hlavního města Prahy doc. MUDr. Bohuslava Svobody, CSc.

S ohledem na omezenou kapacitu sálů žádáme zájemce z řad posluchačů o **nahlášení účasti** na e-mail jan.hrdina@praha.eu do **2. října 2025**.

Die Konferenz findet unter der Schirmherrschaft des Primators der Hauptstadt Prag, Doz. MUDr. Bohuslav Svoboda, CSc., statt.

Angesichts der begrenzten Platzkapazitäten der Tagungsräume werden interessierte Zuhörer gebeten, ihre **Teilnahme bis zum 2. Oktober 2025** per E-Mail an jan.hrdina@praha.eu anzumelden.

HISTORICKÝ ÚSTAV
Akademie věd České republiky

Design © Tomáš Rataj

Městská (hromadná)
doprava – fenomén
19.–21. století

Der öffentliche Personen-
nahverkehr – ein Phäno-
men des 19. bis 21. Jahr-
hunderts